

VERBONDEN

met

GOD

over verbond, doop en avondmaal

De tekst van deze brochure is een overdruk uit de catechese
leergang RONDOM de BIJBEL deel 6: Geloof belijden.

Initiatief

In de Bijbel wordt niet alleen gesproken over verbonden tussen mensen, maar ook en vooral over het verbond tussen God en de mens. Dat verbond komt op een heel andere manier tot stand dan een verbond tussen twee mensen. Wanneer dat laatste gebeurt, zijn beide partijen gelijkwaardig. Elk van beide partijen kan het initiatief nemen en ze kunnen met elkaar over de voorwaarden en verplichtingen onderhandelen en die samen vaststellen.

Dat is in het verbond tussen God en de mens niet het geval. De mens staat niet op hetzelfde niveau als God, en kan dus nooit vanuit zichzelf het initiatief nemen tot de sluiting van een verbond met Hem. God neemt dat initiatief!

Verbondenheid

Als er in de Bijbel over Gods verhouding tot de mens gesproken wordt, dan is het nooit een vrijblijvende relatie. God is van zijn kant trouw aan zijn volk en Hij vraagt die trouw ook van hen.

Deze nauwe verbondenheid heeft God uitgedrukt in zijn verbond. Heel de Bijbel staat er vol van; niet voor niets spreken we van het Oude en Nieuwe Testament (= verbond). Voor zijn verbond met Israël sloot God zich aan bij de vorm die zulke verdragen in die wereld hadden. Maar dan wel zó, dat God zelf uit pure genade het verbond sloot. Van gelijke partijen kon immers geen sprake zijn.

Abraham

Heel duidelijk zien we dit in het verbond met Abraham, de vader van alle gelovigen (Genesis 15). We lezen daar, dat Abraham een aantal dieren doormidden moest snijden en klaarleggen. Beide verbonds-partners gingen dan samen tussen de stukken door om daarmee aan te duiden: "Zo moge het met mij gaan als ik dit verbond breek". In het Hebreeuws spreekt men dan ook van een verbond snijden.

Maar toen Abraham klaar was, gebeurde er niets. Hij moest wachten op God. Pas toen Abraham in een diepe slaap was, kwam God. En... Hij alléén ging midden tussen de stukken door. Zo sloot God eenzijdig dit verbond. Pas later (Genesis 17) komt aan de orde, dat Abraham hier in zijn leven ook op moet antwoorden.

De HERE belooft van zijn kant dat Hij Abraham een zoon zal geven en hem tot een groot volk zal maken. Verder zal Hij hem voor altijd het

land Kanaän geven. Ook belooft Hij dat Hij niet alleen de goede God van Abraham zal zijn maar van heel diens nageslacht. Dat zijn de verplichtingen die de HERE God vrijwillig op zich neemt. Het enige waartoe Abraham wordt verplicht is met een ongedeeld hart te wandelen voor Gods aangezicht. Anders gezegd: hij moet zijn vertrouwen geheel en al op Gods verbondsbeloften stellen. Dat heeft Abraham gedaan. Tegen hoop op hoop heeft hij geloofd, dat God zijn beloften zou vervullen, en God rekende het hem toe als gerechtigheid (Genesis 15:6, Romeinen 4:3, Galaten 3:6, Jacobus 2:23). Leven in het verbond is leven uit het geloof!

Mozes en Gideon

Als je de Bijbel leest, zie je dat het voor Gods kinderen vaak moeilijk geweest is om de HERE God te geloven op zijn Woord. Wanneer Mozes door God wordt geroepen om naar de Farao te gaan en de Israëlieten uit Egypte te leiden, dan heeft hij niet genoeg aan Gods belofte dat Hij met hem zal zijn (Exodus 3 en 4). En als Gideon wordt geroepen om Israël te verlossen uit de wurgende greep van Midian, heeft ook hij niet genoeg aan de belofte van de HERE dat Hij met hem zal zijn (Richteren 6).

De HERE komt ons hierin tegemoet. Hij wordt niet moe ons steeds weer zijn beloften voor te houden. Maar daar blijft het niet bij. Hij geeft ook tekenen om zijn Woord te bevestigen.

Hij geeft Mozes de macht om zijn staf in een slang te veranderen, een gezonde hand in een melaatse hand en water in bloed. En Gideon ontvangt het teken van de Engel des HEREN, die zijn offer doet verbranden. En daarna geeft God nog tot twee maal toe het teken van het vlies.

Zo zijn er in de geschiedenis van Israël talloze voorbeelden te geven van tekenen, die de HERE gegeven heeft. Ook in het Nieuwe Testament zie je dat de verkondiging van het evangelie vergezeld gaat van allerlei tekenen en wonderen, die dat Woord bevestigen (Johannes 20:30,31, Handelingen 1:3)

Verbondstekenen

Nu waren de hier boven genoemde voorbeelden van tekenen eenmalig van aard, gegeven voor een bepaalde situatie. Het waren beloften op korte termijn.

Maar het verbond is Gods blijvende belofte en daarom heeft Hij er ook blijvende tekenen bij gegeven.

- * Zo heeft de HERE de regenboog gegeven als teken van het verbond met Noach, dat Hij de schepping volgens een vaste orde in stand zou houden en niet meer zal vernietigen door een zondvloed (Genesis 9:8-17).
- * Enkele eeuwen later geeft Hij het teken van de besnijdenis (Genesis 17:10). Dat laat zien dat God niet alleen de schepping in stand zal houden, maar ook zal verlossen en daarbij niet afhankelijk is van onze inspanningen.
- * Bij de uittocht uit Egypte stelt de HERE het pascha in als een altoosdurende inzet voor geheel Israel, waardoor het steeds weer herinnerd werd aan de verlossing uit de slavernij van Egypte (Exodus 12:1-28).
- * En als teken van het Sinaï-verbond geeft de HERE de sabbatten (Exodus 31:12-17).

Het Nieuwe Verbond

Terwijl God van zijn kant steeds trouw was aan het verbond, heeft Hij voortdurend de ontrouw van zijn volk moeten meemaken. In de profeten (bijv. Jeremia 31: 31-34) vinden we de belofte van een nieuw verbond, omdat het oude verbroken was. Dat nieuwe verbond zou nog veel rijker zijn. God zou dan zijn wil in onze harten schrijven. Dat betekent, dat Hij met zijn Geest in ieder persoonlijk zou werken en dat ieder zelf de HERE zou kennen. Dit nieuwe verbond kent nog rijkere beloften dan het oude verbond (Hebreeën 8).

Om ons nu te laten zien dat het echt waar is wat Hij belooft, heeft de HERE de doop en het avondmaal ingesteld (Mattheüs 28:19 en 1 Corinthiërs 11:26).

Daarmee wil Hij zichtbaar maken, wat Hij ons al heeft doen horen uit het evangelie. Maar ze zijn niet alleen een teken, een illustratie, van wat God belooft. Doop en avondmaal zijn ook een zegel, een garantiebewijs, van Gods beloften. De HERE wil ons geloof niet alleen versterken door zijn Woord, maar ook door doop en avondmaal.

Sacramenten

Doop en avondmaal worden ook wel sacramenten genoemd. Dat woord kom je in de Bijbel niet tegen. Het Latijnse woord "sacramentum" betekent letterlijk een middel, waardoor men zich aan

iets of iemand wijdde. Het werd door de Romeinen o.a. gebruikt voor de eed van trouw, die soldaten moesten zweren aan hun veldheer: door die heilige en onverbreekelijke eed waren ze nu aan hun bevelvoerder verbonden.

De kerk gebruikte dit woord al gauw voor doop en avondmaal. Immers, door doop en avondmaal zijn wij in leven en dood verbonden met onze Here.

De christelijke besnijdenis

In het Oude Testament was de besnijdenis het teken van Gods verbond. Wanneer een jongetje nog maar acht dagen oud was, werd er een klein stukje van de voorhuid weggesneden. Dat was zowel letterlijk als figuurlijk een pijnlijke operatie. Het mes moest in het vlees, dat wil zeggen dat de verlossing niet tot stand kan komen door onze menselijke inspanningen.

De besnijdenis heeft haar vervulling gevonden in de doop. Paulus noemt de doop dan ook "de besnijdenis van Christus" (Colossenzen 2:11,12). Nog meer dan de besnijdenis laat de doop zien, dat we onszelf niet kunnen redden maar gered moeten worden.

De doop beeldt uit dat we met Christus gestorven en begraven zijn (Romeinen 6). We moeten opnieuw geboren worden uit water en Geest om Gods Koninkrijk te kunnen binnengaan (Johannes 3:5).

Teken en zegel

De doop als teken van Gods verbond beeldt af wat God belooft, namelijk de afwassing der zonden door het bloed van Christus. Zoals je je lichaam met water wast of schoonspoelt, zo word je van je zonden gewassen door het bloed en de Geest van Christus.

Christus' bloed is als het ware een "Rode Zee" voor ons, waar we doorheen moeten om aan de onderdrukking door de Farao (de duivel) te ontsnappen, en om Kanaän (het beloofde land, het Koninkrijk van God) binnen te komen.

De doop is ook zegel van Gods verbond: zo zeker als het water ons schoonwast, zo zeker is ook Gods belofte van vergeving. Zoals een zegel op een brief de betrouwbaarheid ervan onderstreept, zet de doop een dikke streep onder de betrouwbaarheid van Gods beloften. De doop verzegelt dus niet het al dan niet geloof van de doper. Een zegel op een brief zegt tenslotte ook niets over de geadresseerde, maar over de betrouwbaarheid van de afzender en diens boodschap.

In de naam van

De Here Jezus heeft zijn discipelen de opdracht gegeven om de doop te bedienen in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest (Mattheüs 28:19). We worden met andere woorden ondergedompeld in Gods naam. Hij verbindt zijn naam aan ons leven.

- * De Vader belooft: jij bent mijn kind en Ik zal altijd voor je zorgen.
- * De Zoon belooft: Ik heb je zonden weggewassen in mijn bloed, zodat je in Gods vrijspraak zult delen.
- * En de Heilige Geest belooft: Ik zal in je wonen en je leven vernieuwen.

Ook de kinderen

Van verschillende kanten worden er bezwaren aangevoerd tegen het dopen van kinderen. Zo wordt er o.a. gezegd dat geloven een heel persoonlijke zaak is, waar je bewust voor moet kiezen. Door je kind te dopen dwing je het tot een keuze, waar het nog lang niet aan toe is. Dat kan alleen maar averechts werken, kijk maar naar die massa's mensen die als kind gedoopt zijn, maar nu volkomen onverschillig tegenover het evangelie staan.

En - zo zegt men dan - in het Nieuwe Testament lees je toch ook nergens, dat kinderen gedoopt worden. Steeds gaat het over volwassenen die tot geloof gekomen zijn en hun geloof belijden. Pas daarna worden ze gedoopt. Dat ligt ook in de lijn van het onderwijs van Jezus Christus: "Wie gelooft en zich laat dopen, zal behouden worden..." (Marcus 16:16). Eerst geloven, dan dopen!?

Nu is dit laatste zeker waar. Bij Abraham zie je al, dat het geloof voorafgaat aan het teken van Gods verbond (de besnijdenis). In Genesis 15:6 lezen we al dat Abraham in de Here geloofde, en pas in Genesis 17 (minstens 15 jaar later) wordt hij besneden. Maar daar lezen we ook, dat niet alleen Abraham maar al zijn huisgenoten en heel zijn nageslacht in die besnijdenis delen (Genesis 17:23-27).

In het Nieuwe Testament kom je hetzelfde tegen. Als de directeur van de gevangenis van Filippi tot geloof gekomen is, wordt hij gedoopt en "al de zijnen" (Handelingen 16:30-34).

Dat lezen we ook van Lydia (Handelingen 16:15) en van Stefanos (1 Corinthiërs 1:16).

Waar Gods beloften voor het eerst komen, wordt eerst geloof gevraagd en dan pas volgt de besnijdenis of de doop. Maar dan delen ook de huisgenoten, inclusief de kinderen, in die nieuwe situatie van het verbond.

Hoe dat kan? Wel, de besnijdenis of de doop is immers niet de bevestiging van ons geloof maar van Gods beloften. Hij kiest ons uit en wil zich met ons verbinden. Daarin is Hij royaal: Hij wil zijn verbond ook sluiten met hen, die na ons komen.

Tegen Abraham zei Hij: "Ik zal mijn verbond oprichten tussen Mij en u en uw nageslacht in hun geslachten, tot een eeuwig verbond, om u en uw nageslacht tot een God te zijn" (Genesis 17:7). God is daarin niet veranderd. Petrus zegt op de Pinksterdag: "Want voor u is de belofte en voor uw kinderen..." (Handelingen 2:39).

Teken van Gods liefde

Nog voordat wij van iets weten komt de HERE al naar ons toe met zijn beloften. We moeten onze zekerheid dan ook niet zoeken in ons geloof of in het moment waarop we tot geloof kwamen, maar in wat de HERE ons belooft. De apostel Johannes schrijft: "Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad" (1 Johannes 4:10). Dat laat de doop ons zien.

Kiezen

Dat je gedoopt bent, betekent niet dat je met je armen over elkaar kunt gaan zitten. De HERE vraagt je om het geschenk van je doop in geloof aan te nemen = amen zeggen op je doop. Dat is de beslissende keuze waar wij telkens voor staan (zie Deuteronomium 30:11-20, Jozua 24:15). Dit is de keuze tussen leven en dood, want bij het verbond hoort ook de bedreiging voor wie ontrouw is. Jezus Christus wijst op deze zelfde keuze: "Wie in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven; doch wie aan de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op Hem" (Johannes 3:36). Nu God zijn verbond met ons sloot, is geloven dan ook een kwestie van eenvoudige gehoorzaamheid. Of wij dan ook vrijmoedigheid hebben om te geloven!

Paulus zegt dat we met Christus bekleed zijn, als we in Hem gedoopt zijn (Galaten 3:27). Christus ontdoet ons van onze oude plunje en trekt ons als het ware een stel nieuwe kleren aan. We moeten strijden tegen de zonde en ons nieuwe pak aandoen. Dat bestaat uit o.a.

innerlijke ontferming, goedheid, nederigheid, zachtmoedigheid, geduld, verdraagzaamheid en vergeving en vooral de liefde (Colossenzen 2:12-14).

Bloed en beker

In het begin van deze brochure hebben we gezien, dat een verbondssluiting in het oosten vaak gevolgd werd door een gezamenlijke maaltijd. Bij deze gewoonte sluit de HERE Zich aan. Als Hij zijn verbond sluit met het volk Israël, volgt er een maaltijd waarin de gemeenschap met Hem gestalte krijgt. Daarvoor worden de vertegenwoordigers van de oudtestamentische gemeente uitgenodigd: Mozes en Aäron, Nadab en Abihu en zeventig oudsten (Exodus 24). Uit de bloedstorting die aan deze maaltijd voorafgaat, blijkt duidelijk Gods genade. Er worden stieren geofferd, waarbij de ene helft van het bloed op het altaar gesprengd wordt en de andere helft in druppels verdeeld over heel het volk. Zo ziet het volk eruit, alsof het zelf voor de zonde geslacht en geofferd is. Duidelijk is dat er bij God verzoening te vinden is.

Ook het nieuwe verbond, dat door de Here Jezus is gesloten, kent zijn verbondsmaaltijd: het avondmaal, de maaltijd van de Here. Deze wordt voor het eerst gehouden met de "oudsten" van de nieuwtestamentische gemeente: de apostelen.

Bij de beker wijn die rondgaat zegt Christus: "Deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed, die voor u uitgegoten wordt" (Lucas 22:20). Zo herinnert de beker aan het bloed, dat door Mozes over het volk gesprengd werd (zie ook 1 Petrus 1:2).

Teken en zegel

Evenals de doop is het avondmaal teken en zegel van Gods verbond met ons.

Wanneer wij avondmaal vieren geeft Christus ons de garantie: net zo zeker als we het brood en de wijn in handen krijgen en nuttigen even zeker krijgen en nuttigen we het lichaam en bloed van Christus. De Here heeft bij de instelling van het avondmaal immers gezegd: "Neemt, eet, dit is mijn lichaam..." (Mattheüs 26:26-29).

Als ons het brood en de wijn wordt aangereikt, worden we er met de neus op gedrukt dat we onze Here Jezus nodig hebben tot onze verlossing.

Het lichaam en bloed van de Here

De Here Jezus heeft over dat eten van zijn lichaam en dat drinken van zijn bloed eens gesproken met de Joden (Johannes 6). Hij zegt: "Wie mijn vlees eet en mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven en Ik zal hem opwekken ten jongste dage." Uit het verband wordt de betekenis duidelijk: als je in Hem gelooft als het offer dat de zonden der wereld wegneemt, zul je het eeuwige leven ontvangen. Zijn dood is ons brood: Zoals wij eten en drinken niet kunnen missen voor ons dagelijks leven, zo kunnen we Christus' offer, uitgebeeld in brood en wijn, niet missen voor het eeuwige leven.

Door aan het avondmaal deel te nemen wordt dus zichtbaar, dat je je heil van Hem verwacht. Sterker nog: we verkondigen aan het avondmaal de dood van onze Here als het grote nieuws in ons leven (1 Corintiërs 11:26).

Bij het avondmaal veranderen brood en wijn niet echt in Christus' lichaam en bloed, zoals de Rooms-Katholieke Kerk beweert in de leer van de transsubstantiatie. Ook is het niet zo, dat Christus lichamelijk aanwezig is in brood en wijn, zoals Luther stelde in zijn leer van de consubstantiatie. Onder verwijzing naar teksten als 1 Corintiërs 10:14-22 heeft Calvijn laten zien, dat Christus zichzelf werkelijk, maar op geestelijke wijze aan de gelovigen schenkt.

Als we avondmaal vieren, versterkt Christus de band met zijn gemeente. We kunnen zeggen dat we dan beleven, dat we "vlees van zijn vlees en been van zijn gebeente" zijn (Efeziërs 5:30 en Genesis 2:23). De lof op Gods schepping en op Gods verlossing wordt uiteindelijk met dezelfde woorden geprezen en bezongen!

Tot mijn gedachtenis

Toen Christus het avondmaal instelde, zei Hij: "Doet dit tot mijn gedachtenis" (Lucas 22:20, 1 Corintiërs 11:24,25). Dit gedenken is meer dan een herinnering aan een geliefde dode levend houden.

Wanneer de Israëlieten het Pascha vierden, dan gedachten ze de verlossing uit de slavernij van Egypte (Exodus 12:14,17; Deuteronomium 16:3). Zo werden ze weer bepaald bij de machtige hand van God, die sindsdien niet veranderd is (Psalm 77).

De nieuwtestamentische gemeente gedenkt aan het avondmaal haar Here. Zoals Hij Zich eens voor ons heeft overgegeven in de dood, zo is Hij vandaag nog. Hij is zoals Hij toen was (Hebreeën 13:8).

Samen aan tafel

Avondmaal vieren kun je niet in je eentje. We hebben niet alleen gemeenschap met onze Here, maar ook met onze broeders en zusters in de gemeente. We zijn samen te gast bij onze Here. Paulus schrijft: "Omdat het één brood is, zijn wij, hoe velen ook, één lichaam; wij hebben immers allen deel aan het ene brood" (1 Corinthiërs 10:17). Op die gemeenschap met elkaar heeft Jezus zijn discipelen sterk gewezen, toen Hij het avondmaal instelde (Johannes 13:14-17, 13:34, 15:12 en 17). Je kunt niet avondmaal vieren en tegelijkertijd je broeder of zuster verachten of links laten liggen. Dan heb je niets van het avondmaal begrepen en eet en drink je jezelf tot een oordeel (1 Corinthiërs 11:26-31).

Totdat Hij komt

Het avondmaal richt ons niet alleen op het verleden, maar ook op de toekomst. Als de Here het avondmaal instelt, wijst Hij zijn discipelen op de komst van het Koninkrijk: "Doch Ik zeg u, Ik zal van nu aan voorzeker niet meer van deze vrucht van de wijnstok drinken, tot op die dag, dat Ik haar met u nieuw zal drinken in het Koninkrijk mijns Vaders" (Mattheüs 26:29).

Die toekomst wordt in de Bijbel vaak aangeduid met het beeld van een feestmaal (zie bijv. Jesaja 25:6-8, Mattheüs 22:1-4). Het is de bruiloft van het Lam (Openbaring 19:6-9), waarvan het avondmaal ons al een voorproef geeft.